

چاره‌ای بیندیشیم، و گرفته قبعت تورم و خیم خواهد شد

پیش از ۱۰۰ برابر تنزل پیدا کرده است و لذا تورم داخلی نمی‌تواند علت موجه صعود دلار باشد مثلاً اگر دلار از ۷۰ ریال به نزدیک ۵۰۰۰ ریال افزایش یافته باشد ظاهرآ ۷۰ برابر ترقی بهای کرده ولی در باطن خود دلار نسبت به پولهای معترض مثل مارک آلمان وین ژاپن در این مدت سه برابر تنزل ارزش پیدا کرده است.

مضاراً اینکه آن پولهای معترض نیز نسبت به کالا و خدمات هر سال مخصوصی قدرت خربه خود را از دست داده و همان اقتصادهای قوی نیز چهار تورم خفیف بوده‌اند و لذا تورم داخلی بر خلاف آنچه که بعضی می‌گویند نمی‌تواند تنها علت ترقی قیمت دلار و دیگر پولهای خارجی باشد. تورم ایران، یا به عبارت دیگر تنزل ارزش ریال، جنبه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، روانی و فیزیکی دارد.

قیمت دلار در کشور ما خیلی بیشتر از تورم داخلی افزایش یافته است و از این لحاظ رابطه مبادله ما را با دیگران به شدت به ضرر ایران تغییر داده است و تا ارزش برابری دلار نسبت به ریال تنزل نکند همه قبیله‌های ما را به طرف خود خواهد کشید.

تا آن علت‌ها بر طرف نشوند اقتصاد ما همیشه آسیب‌پذیر و در معرض خطر است. البته از حق نیاید گذشت که در این سالها تولید آب، برق، تلفن، گاز، گندم، آهن و آلومینیوم و به طور کلی تولید ناخالص داخلی افزایش یافته است ولی چه سود اگر تولید ناخالص ملی ۷ درصد و قبیله ۵۰ درصد افزایش یافته باشد؟ شاخص هزینه زندگی به منزله ترمومتر بر حراست منع اقتصاد کشور است و تورم، تپ آسود بودن کالبد اقتصادی جامعه را نشان می‌دهد. اگر دست در ازتر، پا فری تر، سینه سبز و شکم برآمده باشد ولی ترمومتر، حرارت بدن شخص ۳۹ درجه نشان دهد آن شخص بیمار است و باید علاج شود و اگر علاج نشود آسیب خواهد دید. همین قاعده در مردم اقتصاد ما نیز صادق است و لذا اگر اقتصاد بیمار ما درمان نشود تورم شدید خواهد شد، خاصه در سال ۱۳۷۴ که هزینه‌های دولت ۲۲ درصد افزایش خواهد یافت، بدین پاتکه به بانک مرکزی افزایش می‌یابد، قیمت فرآورده‌های نفی افزوده خواهد شد؛ نقدینگی نیز افزایش می‌یابد و چه بساکه ممکن است اگر چاره‌ای اندیشه شده شود، فرار سرمایه و بی‌اعتمادی نسبت به ارزش پول بیشتر شود، و جامعه به هرج و مرچ فروتنر ناشی از تورم دچار گردد.

اقتصادی نمی‌شد و اینها همه در حالی اتفاق می‌افتد که در قانون بودجه کل کشور فقط یک بار به مناسبی از تورم صحبت شد بی‌آنکه تدبیری برای مهار آن اتخاذ گردد.

بی‌اعتنایی نسبت به تورم و نادیده گرفتن آثار مشتمل آن، قیمتها را با چنان سرعتی افزایش داد که کار به تشکیل مجمع تشخیص مصلحت نظام کشید و کوشش‌های آغاز شد تا متعمل تورم را با تعزیرات حکومتی حل کنند. در راستای همین کوشش‌ها قانون تعزیرات حکومتی که در سال ۱۳۶۷ تصویب شده بود اصلاح و تشدید گردید و توسط دولت به اجرای آغاز شد، بدون آنکه تأثیری در توقف صعود قیمتها داشته باشد.

(بر واضح است طبق قول این جبری اقتصاد اگر کنترل قیمتها سفت و سخت باشد و شه تویله تویله را خشک می‌کند و اگر با نرم عمل شود اثر ندارد.)

نوشته دکتر باقر قدیری اصلی

استاد ممتاز دانشگاه و دویس ساق دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران در سالی که گذشت، اقتصاد ایران در دونوبت آماج اثرات صاعقه آسای تورم قرار گرفت و فشارهای شدیدی را تحمل کرد؛ یک بار از اواسط مهرماه که به دنبال صعود غیرعادی قیمت دلار و دیگری پولهای خارجی قیمتها سیر صعودی پیمود و بار دیگر در دو ماه پایانی سال که قیمت طلا و بهار آزادی به میزانی غیرعادی و غیرقابل تصور بالا رفت و همه را متحیر کرد.

افزایش حجم نقدینگی یا...

دونوبت دوم، و در حالی که دو سه ماهی از خیزش تورم قبل نگلشته بود با جهش سراسر آور قیمت طلا و به تبع آن سایر کالاهای مواجه شدیم. این بار، چون خربید و فروش آزاد دلار منع شده بود حمله سفته بازار، صرافان و حتی مردم عادی که می‌خواستند قدرت خربید پول خود را حفظ کنند متوجه طلا شد و در ظرف مدتی کوتاه قیمت آن ۶۰ تا ۸۰ درصد افزایش یافت.

بعضی مخالف علت این صعودهای غیر مترقبه را افزایش عظیم حجم نقدینگی می‌دانند در حالی که رشد حجم نقدینگی طبق اظهارات مقامات رسمی در سال ۱۳۷۳ در حدود ۱۶ درصد بوده، اما قیمتها ۴۰ تا ۵۰ درصد افزایش یافته است. البته افزایش حجم نقدینگی در افزایش قیمتها مؤثر بوده است ولی نسی توandise تنها علت موجه تورم شدید باشد. بعضی دیگر می‌گویند که حلت صعود قیمت ارزها به خاطر تورم است؛ یعنی چون قیمتها در ایران افزایش می‌یابند قدرت خربید ریال کم می‌شود و به همان موارد ارزش دلار افزایش پیدا می‌کند. این نظریه هم به تنهای گویای واقعیت نیست زیرا در ایران اگر شاخص بهای کالاهای خدمات مصرفی ۵ برابر و بعضی قیمتها ۱۰ برابر یا حتی ۲۰ برابر افزایش یافته باشد، ارزش ریال نسبت به پولهای معترض بیگانه

لاینقطه سیر صعودی می‌پیمایند و دشوارهای متعدد ایجاد می‌کنند، اما در این دو مرحله، آن هم با فاصله‌ای کوتاه، ما با نهیب تویری تاریخ‌ساز مواجه شدیم، به طوری که در اواسط مهرماه صعود دلار و قیمت کالاهای چنان شدید بود که دولت پس از ۵ سال و نیم اعمال سیاست آزادی تجارت و آزادسازی اقتصادی و حلف کنترلها، با دستپاچگی مجدداً سیاست گذاری و اجرای قانون تعزیرات را در پیش گرفت و علی‌الظاهر در سیاستهای اقتصادی خود تغییر مسیر داد؛ فروش آزاد ارز توسط بانکها منع شد، سازمان بازرگانی تشکیل گردید، سازمان تعزیرات حکومتی برای رسیدگی به تحالفات بوجود آمد، هزاردادگاه ثابت و سیار برای رسیدگی به تحالفات گرانفروشان تشکیل شد و در ظرف یکماه هزاران تن کالا در اطراف و اکناف کشور مورد شناسایی قرار گرفت و نزدیک ۱۰ هزار پرونده تحالفات تشکیل و بالغ بر ۵۰۰ میلیون ریال جریمه نقدی وصول شد و... و گرچه چند صباخی صعود قیمتها متوقف گردید ولی در همان دوران قیمت‌گذاری، قیمتها مجدداً بالا می‌رفت و تورم تشدید شد راه خود را می‌پیمود؛ هیچ یک از این اقدامات بر روند کاهش ارزش پول مملکت تأثیر نمی‌گذاشت و مانع از به و خامت گرانیدن اوضاع